

RELAȚIONARE ȘI LINEARIZARE: ÎN AFARĂ CĂ/ÎN AFARĂ DE/ÎN AFARA

1. Introducere

Articolul de față își propune să discute statutul structurilor **în afară că/în afară de/în afara** utilizate pentru generarea circumstanțialelor cumulative/exceptive, precum și implicațiile pe care analiza acestor segmente le are asupra diverselor teorii actuale. În gramatica generativă de tip Minimalist, la care ne vom raporta, orice derivare pornește de la nivelul Numerației, trece prin domeniul Sintaxei Restrânse/Narrow Syntax și ajunge la nivelul Spell-Out, după care este trimisă spre interfața fonetică și semantico-logică. În acest model (Chomsky 1995), nivelul Spell-Out, al cărui rol este de a liniariza structura și de a insera informația lexical-morfologică în nodurile ale căror trăsături au fost verificate, este accesat o singură dată după ce întreaga structură a fost procesată la nivelul Sintaxei Restrânse/Narrow Syntax.

J. Uriagereka (1999) propune o modificare la modelul prezentat mai sus prin formularea Ipotezei Multiple Spell-Out, care se bazează pe faptul că structurile ale căror trăsături au fost deja verificate pot fi trimise spre nivelul Spell-Out imediat după verificare¹. Nivelul va fi accesat de mai multe ori, multiplu, la diferite momente. Ideea a fost preluată și elaborată suplimentar de S. D. Epstein și T. D. Seely (2002), iar spiritul acesteia se regăsește în varianta actuală a Minimalismului chomskyan (*Teoria Fazelor*; Chomsky 2000, 2001).

Procesul de Unificare/Merge a două structuri paralele (Duma 2011) pentru circumstanțialele de față presupune ca cele două componente să fie trimise separat spre nivelul Spell-Out. Distribuția complementară a elementului final din cadrul locuțiunilor subordonatoare (*că, de, -a*) sugerează, de asemenea, posibilitatea ca acestea să fie inserate „târziu”.

2. În afară că/în afară de/în afara

2.1. Exemple

În cadrul tipologiei circumstanțialelor restructurate, **în afară că/în afară de/în afara** reprezintă elementele de relație specifice circumstanțialului de excepție (1) sau cumul (2), în funcție de prezența sau absența negației în cadrul regentei.

- (1) *În afară de mine, nu a mai venit nimeni.*
- (2) *În afară de mine, 0 au mai venit doi colegi.*

¹ Pentru înțelegerea conceptelor de validare și/sau verificare de trăsături, vezi Chomsky 2001 și Pesetsky–Torrego 2004, 2006.

Ne vom referi doar la circumstanțialul de cumul în cele ce urmează, oferind setul de exemple supuse analizei (3)–(7):

- (3) *În afară de mine*, au mai venit doi colegi.
- (4a) *În afara mea*, au mai venit doi colegi.
- (4b) *În afara fetei*, au mai venit doi colegi.
- (5) *În afară că am venit eu*, au mai venit doi colegi.
- (6) *În afară de a veni eu*, au mai venit doi colegi.
- (7) *În afară de frumoasă*, e și deșteaptă.

Formal vorbind, există un paralelism între complementizatorul² *că*, prepoziția *de* și „articolul” *-a*, opțiunea pentru unul sau altul dintre aceste elemente de relație depinzând de categoria morfologică a elementului pe care și-l încorporează drept complement³.

2.2. Problematică

Studiul își propune:

- a. identificarea unui tipar derivativ comun pentru exemplele (3)–(7);
- b. analiza statutului lui *-a*.

2.3. Că vs de vs -a

Identificarea unui proces derivativ comun, unitar, pentru tiparele (3)–(7) ia în considerare următoarele trei observații :

- (8) paralelismul logic al structurilor (Azoulay-Vicente 1988, Berceanu 1971, Crașoveanu 1969);
- (9) paralelismul sintactic al acelorași structuri (Pomian 2008);
- (10) elipsa (Goodall 1987, Lobeck 1995, Kennedy 2002, Kayne 2005).

Observăm prezența simultană în limbă a două structuri identice formal *în afară de* [+ P] și *în afară de* [+ C].

- (3) În afară *de* mine, au mai venit doi colegi.
- (5) În afară *de* a veni eu, au mai venit doi colegi.

O primă variantă de interpretare constă în existența a două intrări lexicale, separate, în Lexicon (înțeles ca un inventar al elementelor lexicale și gramaticale dintr-o limbă). Conform acestei abordări, nu există o relație între cele două elemente subordonatoare, iar cele două intrări sau poziții ocupate de acestea în Lexicon se diferențiază prin seturi de trăsături distincte, setul T1 și setul T2. A doua variantă de interpretare constă în asumarea prezenței unei singure intrări în Lexicon pentru ambele elemente subordonatoare. Vom urma această a doua variantă (inspirată de Emonds 2001) care, însă, aduce cu sine o serie de implicații pentru interpretarea elementelor subordonatoare din limbă.

² R. Kayne (1999) propune noțiunea complementizator prepozițional pentru complementizatorii ce selectează verbe la mod nonfinit în virtutea omologiei formale cu prepoziția.

³ Folosim aici accepțiunea generativă a termenului „complement”.

Pornind de la acest al doilea punct de vedere, ceea ce lucrarea va sugera este faptul că, inițial, elementul subordonator este subspecificat paradigmatic⁴ (pentru valorile sale posibile), dar că acesta actualizează unul din exponenții săi (prepoziție, complementizator prepozițional, complementizator sau determinant), în funcție de elementul atras în poziție de complement.

În ceea ce privește structurile **în afară de/în afara/în afară că**, statutul compozit este evident: un GAdvb constant, *în afară(ă)*, și un element subordonator: *de, -a, că*. Această decumulare arată faptul că:

- (11) elementul ce funcționează ca operator semantic și care dă semnificația circumstanțială este GAdvb;
- (12) elementul ce conferă caracterul subordonator este partea finală ce poate avea valoare de prepoziție, determinant sau complementizator.

Indiferent de natura elementului subordonator Prep/Comp/Det, și, ținând cont de faptul că, în funcție de natura complementului incorporat, este actualizat un element prepozițional, determinant sau complementizator, derivarea ar trebui să integreze această alternanță, astfel încât elementele subordonatoare înseși să fie generate ca rezultat al derivării. În loc să se considere că elementul subordonator este generat cu forma sa fonetică, **în afară de, în afara sau în afară că**, propunem să se considere că aceste forme sunt derivate, produse în sintaxă. Acest tip de abordare este economic⁵ din două motive:

- (13) apelează la un inventar de trăsături comune, minimaliste, elementelor *în afară de/că/să/-a*, operând cu o intrare în cadrul Numerației;
- (14) reduce efortul computațional.

Ceea ce motivează un astfel de demers este ideea că elementele subordonatoare sunt reunite în lexiconul funcțional de un arhielement al cărui rol este acela de a subordona. Deoarece computația lucrează cu interacțiunea dintre trăsături formale, nu dintre forme fonetice, se poate asuma ideea că sintaxa restrânsă operează doar asupra trăsăturilor formale din cadrul acestui arhielement în maniera propusă de Morfologia Distribuită (note). Ceea ce duce la individualizarea fiecărui element subordonator în parte este o trăsătură suplimentară, actualizată diferit pentru Prep/

⁴ A. Cardinaletti și M. Starke (1999) propun o analiză detaliată a tipurilor de pronume din limbi, propunând trei categorii structurale: pronume tari (*strong pronouns*), pronume slabe (*weak pronouns*) și clitice (*clitics*). Cele trei tipuri de pronume sunt ordonate pe o scară a deficienței structurale în pronume tari > pronume slabe > clitice, astfel încât trăsăturile și proiecțiile sunt actualizate maximal de pronumele tari, urmând ca pronumele slabe și cliticele să actualizeze cu una, respectiv două proiecții în minus față de pronumele tari. Ceea ce diferențiază tipurile de pronume este prezența sau absența, deci actualizarea sau nonactualizarea unei sau a două proiecții structurale. Sugestia finală este aceea că procesul derivativ este unul de restrângere și alegere a uneia din opțiunile unei paradigme prin reducerea trăsăturilor din cadrul proiecției maxime posibile. Un raționament similar poate fi aplicat pentru elementele subordonatoare *în afară că/în afara*.

⁵ Reamintim că unul din dezideratele abordării generative și a programului Minimalist, în special, este acela de a identifica mecanismele care asigură eficiența reală a sistemului computațional.

Comp/Det. În funcție de actualizarea uneia dintre aceste trăsături, complementul atras va fi de natură argumentală sau verbală. Sintaxa acționează, astfel, asupra derivării nodurilor funcționale.

Ideea, conform căreia analiza elementelor subordonatoare trebuie să conducă la identificarea unui set de trăsături comune tuturor elementelor subordonatoare, se regăsește în Cardinaletti–Starke 1999 și Roberts–Roussou (2003). I. Roberts și A. Roussou (2003) analizează elementele funcționale din limbi romanice și germanice diacronic, ajungând la concluzia că în multe cazuri categoriile Prep/Det/Comp sunt înrudite etimologic. Această constatare îi duce la postularea ipotezei că aceste trei categorii sunt exponentele unei arhicategorii care subînscrie trăsăturile acestor categorii. În funcție de trăsăturile sintactice selectate în cadrul Numerăției și al procesului derivativ aferent sintaxei restrânse aceste trăsături vor fi lexicalizate precum Prep/Det/C.

Mai mult, un astfel de demers este consonant cu studiile unor cercetători precum E. van Gelderen (2009), care identifică, pentru limba engleză, cicluri evolutive de gramaticalizare, sau P. Hopper și E. Traugott (2003), care studiază procesul de gramaticalizare diacronic. Elementul comun acestor studii este ideea că, diacronic, setul de trăsături caracteristic unui centru funcțional își modifică structura. Astfel, o prepoziție specializată devine o prepoziție *default*, adică o prepoziție fără conținut semantic, cu rol exclusiv subordonator sau cu proprietăți cazuale nesaturate. Exemplul clasic, în acest sens, îl constituie prepoziția DE (în limbile romanice) și OF (în limbile germanice). Un alt exemplu îl constituie ciclul relativ în cadrul căruia elementul ce ocupă poziția de specificator al unui centru funcțional cu specificații criteriale este perceput drept centru funcțional în sine. Exemplul clasic, în acest sens, îl constituie paradigma *wh-/that* din limba engleză (van Gelderen 2009).

Revenind la elementele subordonatoare românești citate anterior, în măsura în care aceste elemente subordonatoare pot fi interpretate prin prisma unei arhicategorii subiacente, procesul derivativ devine unul cu adevărat minimalist, utilizând un inventar clar stabilit de trăsături, un proces în care elementele funcționale nu sunt generate ca entități monolitice, ci ca seturi de trăsături a căror combinație generează elemente subordonatoare manifestate distinct din punct de vedere lexical.

Atunci când una din valorile nodului relațional, anume C/P/Det, este atribuită structurii, aceasta poate fi considerată finalizată, deci complet derivată. Care este mecanismul care permite selectarea uneia dintre cele trei valori în detrimentul celorlalte?

- (15) Elipsa și momentul la care se realizează elipsa elementului comun;
- (16) Atragerea domeniului ce conține variabila de tip contrast sau a variabilei în sine, deci simplu spus opțiunea de a deplasa sau de a nu deplasa variabila (*i.e.* omologul).

2.4. Elipsa

Elipsa poate fi definită drept procedeul de economie lingvistică prin care se suprimă prezența formală, explicită, a unui termen identic cu alt termen prezent în același co-text. Elipsa este licențiată de paralelism și de accentuare (Merchant

2001). Această idee este cel mai bine subliniată de J. Merchant (2001, p. 6) care afirmă că există sintaxă în zonele non-manifeste (*There is syntax in the silence*).

În plus, elipsa unui segment α este posibilă dacă și numai dacă α reprezintă o presuposiție sau este poziționat în interiorul unui constituent care funcționează ca presuposiție (*given-ness*), deci non-marcată [+ Focus]. Dacă raportăm aceste informații la problematica circumstanțialelor studiate, vom constata că circumstanțialul are trăsătura [+ presuposiție], deci că acesta exprimă informație veche. Ipoteza unei elipse care acționează asupra unui nivel propozițional inițial pe care îl reduce la un GComp[– finit] sau GPrep devine astfel viabilă.

Raportul de identitate corespunde mecanismelor de licențiere/validare (ceea ce permite realizarea sau prezența elipsei în cadrul unui enunț) și identificare a structurii elidate permițând recuperarea informației semantice elidate. Lucrările de specialitate variază în ceea ce privește sensul raportului de identitate.

Pe de o parte, identitatea este considerată un fapt semantic, licențiat la nivelul FL. Pe de altă parte, identitatea este considerată un raport sintactic de paralelism între două structuri care se află situate la aceeași adâncime structurală. Acest punct de vedere din urmă are în centru noțiunea de izomorfism. Alte păreri leagă ideea de identitate, sintactică sau semantică, cu nivelul prozodic, astfel încât elipsa este motivată de prezența unuia dintre termenii identici într-o poziție de contrast față de celălalt termen, poziție de topic sau focus (Wilder 1995, Kennedy 2002, Lechner 2004, Winkler 2005).

În modelele derivative mai noi⁶ (Aelbrecht 2008) care utilizează teoria Fazelor, elipsa nu mai este considerată un fenomen cu aplicabilitate exclusivă la nivelul interfețelor, ci un fenomen ce acționează atât la nivelul Sintaxei Restrânse, cât și la nivel de interfață.

Prin urmare, abordările anterioare, conform cărora elipsa este fenomen FL sau FF, devin complementare, nu contradictorii. Ceea ce lucrarea de față își propune este să exploreze ideea că, în funcție de momentul (sintactic) în care se produce elipsa, circumstanțialele restructurate vor fi generate cu elemente subordonatoare diferite. Rolul elipsei în sintaxa circumstanțialelor restructurate devine acela de a marca diferite configurații pentru elementele subordonatoare. Astfel, elipsa nu mai este un fenomen de suprafață, ci o relație sintactică ce acționează atât asupra seturilor de trăsături abstracte nelexicalizate, cât și asupra structurilor constituite lexical sau linearizate.

Un element important ce trebuie clarificat este însă și statutul lui *în afară*. Elementul adverbial comun, *în afară*(ă), poate fi asociat unui operator semantic ce conține o trăsătură criterială [Kon] (Molnar–Winkler 2010) care caută în domeniul său o variabilă marcată identic. Nodul Force/Forță⁷ este responsabil pentru stabilirea ti-

⁶ L. Aelbrecht (2008) analizează fenomenul Modal Complement Ellipsis/Elipsa Complementului Modal, iar M. Baltin (2010) fenomenul pro-formelor verbale.

⁷ GComp = Force/Forță < Topic < Focus < Topic < Fin < Flex.

pului enunțiativ (enunț independent/enunț subordonat), precum și ca *locus* pentru verificarea informațiilor de tip pragmatic. Nodul Topic găzduiește informația deja prezentă sau cunoscută în contextul lingvistic sau situațional, în timp ce nodul Focus găzduiește informația de tip nou, având proprietăți cuantificaționale.

Astfel, dacă proiecția Topic transmite ideea de preuspoziție, Focus transmite nonpresupoziția. R. Sornicola (1996, p. 334) atrage atenția asupra faptului că nodurile Topic și Focus nu trebuie dissociate de contextul sau de domeniul în care apar. Astfel, poziția Topic este asociată cu ideea pragmatică de tip „centrul atenției” (*centre of attention*), în timp ce Focus este asociat cu ideea pragmatică de „proeminență” (*prominence*), proeminență ce intră în tandem cu mijloacele supra-segmentale intonative.

Pentru V. Molnar și S. Winkler (2010), [Kon] reunește proprietăți atât ale Topicalului, cât și ale Focusului. Noțiunea Kontrast acoperă un mecanism mixt: un mecanism de scoatere în evidență, deci de atribuire a proeminenței (trăsătură asociată canonic cu Focus) și un mecanism creator de coerență (trăsătură asociată canonic cu Topic).

2.5. Liniarizare și derivare

Pornind de la ideea lui R. Kayne (1994), conform căreia, pentru a lineariza o structură sintactică aceasta trebuie să aibă la bază principiul asimetric, vom considera că operatorul [Kon] este cel care induce raportul asimetric dintre structurile sau domeniile ce includ structuri aflate în raport contrastiv. Astfel, în două structuri paralele de tipul $\alpha_1 + \beta_1$ și $\alpha_1 + \beta_2$, elementele aflate în raport contrastiv sunt β_1 și β_2 , iar elementul α_1 este cel ce are teoretic posibilitatea să fie elidat. Contrastul dintre β_1 și β_2 este unul sintactic în măsura în care β_1 și β_2 se află la aceeași adâncime, reprezentational vorbind, dar și semantic, în măsura în care β_1 și β_2 sunt relaționate sintactic de elemente ce au același sens. Operatorul va căuta, prin urmare, variabilele specificate cu trăsătura opțională [Kon].

Unificarea/Merge va atrage cu sine două posibilități:

- (17) fie operatorul va atrage domeniul sintactic în care se găsește variabila,
- (18) fie operatorul va atrage doar variabila în sine.

Dacă operatorul va atrage domeniul în care se găsește variabila, circumstanțialul rezultat va fi materializat drept GComp. Dacă operatorul va atrage doar variabila, circumstanțialul va fi materializat drept GPrep.

Pentru ca operatorul să atragă variabila, iar rezultatul să fie un Gprep, e nevoie ca:

- a. variabila să se deplaseze spre periferia stângă a fazei,
- b. elipsa să acționeze asupra acestui complement al fazei rămas în urma deplasării, înainte de momentul Spell-Out.

(19)

- a. $[\alpha_1 \dots \beta_{2_{\text{Kon}}}] [\alpha_1 \dots \beta_1]$,
- b. inserează elementul [Kon] și deplasează omologul/variabila în Spec, Kon,
- c. $[_{\text{Spec}}\beta_{2_i} [_{\text{OP}}_{\text{Kon}} [\beta_{2_i} \dots [\alpha_1 \dots t_{\beta_2}]]]]$.

Pentru ca operatorul să atragă domeniul variabilei, iar rezultatul să fie un GComp e nevoie ca:

- a. variabila să nu se deplaseze spre periferia stângă a fazei,
- b. elipsa să acționeze doar după Spell-Out (dar limitat, ca fapt stilistic).

(20)

- a. $[\alpha 1 \dots \beta 2_{\text{Kon}}] [\alpha 1 \dots \beta 1]$,
- b. inserează elementul [Kon] și deplasează domeniul.

Trăsătura [Kon] completează arhitectura propusă de Rizzi (1997) pentru enunț:

2.6. -a

Dacă nu privim lucrurile unitar prin conceptul de deplasare (înțeleasă ca validare), ci considerăm că pentru unele GDet structura de suprafață se obține prin elipsă, iar în alte cazuri, prin deplasare, atunci nu putem explica de ce în mod uniform segmentul *în afara* atribuie Gen și Caz.

În ceea ce privește *de*, respectiv *-a*, poziția lor de centre funcționale aflate în distribuție complementară, rolul lor de a subordona și capacitatea lor de a determina valoarea cazuală a GDet atras, ne determină să credem că studiul valorilor centrelor funcționale necesită o analiză atentă. Statutul de prepoziție a lui *de* nu necesită discuții extinse, însă statutul lui *-a* rămâne problematic. Puțini sunt cei care acceptă că *-a* este Det în structuri precum *în afara*. Sigur, în spiritul paralelismului cu *în locul*, valoarea de Det a acestui *-a* devine plauzibilă, dar încă neconvingătoare pentru mulți.

Cert este că în română nu vom spune niciodată **în afara meu*, așa cum nu putem spune nici **în locul mea*. Acceptând ideea unui acord/concord formal (Neamțu 2007) între *în afara/în locul* și *mea/meu*, trebuie să identificăm sursa acestuia. Elementul *-a/-ul* în calitate de Det (pe care îl considerăm indiscutabil aici doar pentru a surprinde o posibilă interpretare a structurii) are un dublu rol, pe de o parte, atribuirea specificității nominalului, iar, pe de altă parte, verificarea trăsăturilor sale [–interpretabile] în prezența unui nominal. Prin această ultimă verificare de trăsături, Det este capabil să transmită informații precum cele de gen și număr. În română, Det transmite și informație de tip caz. În mod normal, Det se ridică la N, acesta fiind un procedeu standard, productiv în română. Însă, în unele structuri cu distribuție limitată, cum este cazul lui *în afara/în locul*, considerăm că Det face corp comun cu segmente precum *în afară/în loc* care probabil au suferit o gramaticalizare. Cert este că, datorită caracterului nominal a lui *afară/loc*, Det își găsește un suport formal potrivit.

Cei care consideră că acest segment, *-a/-ul*, nu este Det (GALR 2005/2008), consideră că valoarea este una de particulă sau formant. Studiul particulelor (den Dikken 2007) a scos în evidență faptul că particulele sunt inerte formal, că nu intră în relații de concord și că se apropie foarte mult de statutul unor instrumente gramaticale. Dacă luăm în considerare aceste aspecte, atunci *-a/-ul* sunt niște formați neobișnuiți din punct de vedere gramatical.

Întrucât forma Det *-a/-ul* acoperă trăsături precum masc/fem + sg, se observă că, în comparație cu paradigma completă a Det, așa cum apare aceasta la substantive, *-a/-ul* sunt forme mai puțin specificate, cu paradigmă incompletă. De aici putem presupune o deficiență structurală în paradigma lui Det românesc, astfel încât formele *-a/-ul* din cadrul *în afara/în locul* să reprezinte paliere inferioare ale tipologiei lui Det⁸.

Clarificarea statutului segmentelor *-a/-ul* ca exponenți deficienți/defectivi ai unei arhicategorii Det ar putea fi susținută și de studiul lui Grosu 1994 care decumulează pronumele personale și paradigma *al/a/ai/ale*, remarcând poziționalitatea lor, anume o rădăcină + Det.

O altă problemă legată de Deplasare este statutul trăsăturii Caz și a modului în care aceasta este verificată, precum și principiul Relativized Minimality/Minimalitate Relativizată (Rizzi 1997).

În ceea ce privește cazul, acesta trebuie atribuit cu una din valorile sale posibile unui GDet. Categoria cazului face un GDet vizibil. Cazul este o trăsătură [–interpretabilă] la nivelul nominalului, fiind atribuită într-o configurație locală Spec-Centru sau Centru-Complement. Mai mult, cazul este atribuit de cel mai apropiat element capabil să îl atribuie. Aceste constatări au îndemnat-o pe G. Giusti (2005) să considere că un GDet are o proiecție superioară GK (unde K = caz).

Cert e faptul că această categorie, cea a cazului, trebuie validată de îndată ce aceasta intră într-o configurație locală cu un element ce are potențialul de a atribui caz. O structură precum *în afară de mine = în afară + de + mine* presupune un stadiu propozițional pentru a se asigura paralelismul structural și atribuirea rolului theta. Dacă refacem această structură, observăm că în cadrul acestei etape, elementul omolog se află într-o configurație locală cu un element regent ce îi poate atribui caz:

- (21)
- a. Prep (cu) ... Acc
 - b. v ... Acc
 - c. T ... Nom

Cu toate acestea, elementul care decide cazul omologului în structuri precum *în afară de mine/în afara mea/în afara problemei* este elementul final al „locuțiunii”. De aici rezultă observația că, pentru ca acest al doilea element ce atribuie caz să poată să se manifeste, primul element ce ar putea să atribuie caz trebuie blocat. Însă această afirmație este problematică, întrucât este contrară principiului Minimalității Relativizate (22).

- (22) Minimalitate Relativizată – Rizzi 1997, p. 7
- X guvernează pe Y dacă nu există un Y, astfel încât
- (i) Z să fie un potențial element-guvernator pentru Y
 - (ii) Z îl c-comandă pe Y.

⁸ Într-o lucrare viitoare, ne vom ocupa de problematica deficienței structurale pentru Det românesc, arătând că, în momentul în care paradigma totală a lui Det nu apare sistematic, apropierea lui Det de statutul Prep este iminentă.

Pentru circumstanțialul studiat, acest principiu prezice că omologii ar trebui să primească caz în faza unde sunt Unificați/Merged *in situ*, iar acest lucru este contrar realității.

O predicție similară este realizată și de teoria Fazelor (Chomsky 2001). Dacă circumstanțialele cumulative au toate la origine o structură propozițională, atunci trebuie să acceptăm că, de îndată ce faza inferioară Gv este finalizată, aceasta va fi trimisă spre Spell-Out, după Deplasarea în prealabil a elementelor relevante pentru faza următoare. Practic, ar fi nevoie ca, pentru circumstanțialele cumulative, omologul/variabila să se deplaseze spre periferia fazei înainte să îi fie atribuit cazul matricial.

Două elemente ne îndeamnă să considerăm că această propunere este validă. În primul rând, se observă diferența dintre

- (3) În afară de mine, au mai venit trei.
- (6) În afară de a veni eu, au mai venit trei.

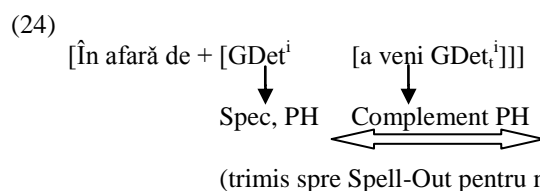
Admițând echivalența segmentelor [*în afară de mine*], respectiv [*în afară de a veni eu*], se observă că pronumele personal Pers1 are cazul Ac în (3) și cazul Nom în (6). Pentru că segmentul *de* (3) este singurul care motivează apariția cazului Ac „mine”, acest fapt înseamnă că pronumele a trebuit să se deplaseze din poziția inițială postverbală. Non-deplasarea acestui pronume cu rol de variabilă induce structura (6).

În al doilea rând, studii recente (Brattico 2008) aduc în discuție cazul limbii finlandeze, unde, în ciuda unui element local ce poate atribui Nom, inserarea unui Neg sau a unei trăsături focale determină nu apariția Nom, ci a partitivului. Aceste studii, deși nu se ocupă de problematica în cauză, scot în evidență faptul că atribuirea cazului la distanță este posibilă. De altfel, tot P. Brattico (Newcastle workshop 2011) sugerează că verificarea cazului la distanță eludează principiile care stau la baza conceptului de fază. Practic, faza trebuie să fie concepută suficient de flexibil pentru a permite atribuirea cazului de un element aflat la distanță.

Revenind la elipsă și la teoria fazelor, în momentul în care o fază inferioară de tip Gv se scindează în elementele relevante pentru faza GComp (elemente ce ocupă Spec, PH sau PH⁰) și elementele nerelevante pentru aceasta (elemente ce ocupă poziția de Complement al PH), Complementul fazei este trimis spre Spell-Out pentru Pronunție/Linearizare. În condițiile unei identități cu un alt termen identic semantic și izomorfic anterior, Complementul PH poate fi elidat sau nepronunțat. Astfel, dacă domeniul variabilei este atras de operatorul cumulativ, atunci variabila nu se deplasează, deci verificarea cazului unui GDet se desfășoară în mod normal, iar elipsa nu are loc și nu are voie să aibă loc (23 a, b vs 23 c, d)

- (23)
 - a. În afară că vin eu, ...
 - b. În afară de a veni eu, ...
 - c. *În afară că [vin_e] eu, ...
 - d. *În afară de [a veni_e] eu, ...

Dacă variabila este atrasă de operatorul cumulativ, atunci prin deplasarea în Specificatorul fazei din care face parte, variabila va lăsa în urma ei un Complement PH. După cum ne spune și teoria, Complementul PH (adică al unei faze) este un obiect ce poate fi trimis în mod legitim spre nivelul Spell-Out. În baza identității acestui Complement PH cu unul față de care întreține paralelism structural, nivelul Spell-Out este autorizat să nu îl Pronunțe.

Morfologia Distribuită (Halle–Marantz 1994; Embick–Noyer 2001, 2007) consideră că elementele morfologice lexicale și cele funcționale sunt inserate în etape computaționale diferite. Dacă Radicalii/Roots, adică elementele lexicale, sunt inserate *ab initio* în Numerație și sunt folosite de sintaxă ca atare, morfemele abstracte (cu rol funcțional) sunt subspecificate inițial. Astfel, rolul fundamental al sintaxei este să le specifice, să le concretizeze, să le dea o valoare. Distribuția *că/să/de /-a/-ul* a segmentului final din cadrul locuțiunilor cumulative arată că acestea sunt exponente ale unei categorii/arhicategorii inițiale care primește valorile amintite mai sus, fapt ce confirmă Subset Principle (Embick–Noyer 2007).

4. Concluzii

Dacă operatorul va atrage domeniul în care se găsește variabila, circumstanțialul rezultat va fi materializat drept GComp. Dacă operatorul va atrage doar variabila, circumstanțialul va fi materializat drept GPrep.

Pentru ca operatorul să atragă variabila, iar rezultatul să fie un GPrep e nevoie ca:

- variabila să se deplaseze spre periferia stângă a fazei;
- elipsa să acționeze asupra acestui complement al fazei rămas în urma deplasării, înainte de momentul Spell-Out.

Pentru ca operatorul să atragă domeniul variabilei, iar rezultatul să fie un GComp e nevoie ca:

- variabila să nu se deplaseze spre periferia stângă a fazei;
- elipsa să acționeze doar după Spell-Out (dar limitat, ca fapt stilistic).

ABREVIERI BIBLIOGRAFICE. SIGLE

- Aelbrecht 2008 = L. Aelbrecht, *Dutch modal complement ellipsis*, în O. Bonami, P. Cabredo, *Empirical Issues*, in „Formal Syntax and Semantics”, 2008, p. 7–34.
- Azoulay-Vicente 1988 = A. Azoulay-Vicente, *La syntaxe de ne...que.*, în „Linguisticae Investigationes”, 12, 1998, p. 205–233.
- Baltin 2010 = M. Baltin, *The Nonreality of Doubly Filled Comps*, în „Linguistic Inquiry”, XLI, 2010, p. 331–335.
- Berceanu 1971 = Barbu B. Berceanu, *Sistemul gramatical al limbii române. Reconsiderare*, București, Editura Științifică, București, 1971.
- Brattico 2008 = P. Brattico, *Kayne’s model of Case and Finnish nominal phrases*, în „Nordic Journal of Linguistics”, XXXI, nr. 2, p. 135–160.
- Cardinaletti–Starke 1999 = A. Cardinaletti, M. Starke, *The Typology of structural deficiency. A Case study of three classes of pronouns*, în H. van Riemsdijk (ed.), *Clitics in the Languages of Europe*, Mouton–de Gruyter, Berlin, p. 145–233.
- Chomsky 1995 = N. Chomsky, *The Minimalist Program*, MIT Press, Cambridge Massachusetts, 1995.
- Chomsky 2001 = N. Chomsky, *Derivation by phase*, în K. Hale (ed.), *A Life in Language*, MIT Press., Cambridge Massachusetts, 2001, p. 1–52.
- Chomsky 2000 = N. Chomsky, *Minimalist Inquiries: The Framework*, în R. Martin, D. Michaels, J. Uriagereka (eds), *Step by Step*, MIT Press, Cambridge Mass., 2000, p. 89–155.
- Crașoveanu 1969 = D. Crașoveanu, *Sînt circumstanțiale complementele opoziționale, cumulativ și de excepție, precum și subordonatele corespunzătoare?*, în LR, XVIII, 1969, nr. 2, p. 147–155.
- Dikken 2007 = M. den Dikken, *Phase Extension: Contours of a Theory of the Role of Head Movement in Phrasal Extraction*, în „Theoretical Linguistics”, XXXIII, 2007, p. 1–41.
- Duma 2011 = M. Duma, *Restructurarea circumstanțială în limba română contemporană* (teză de doctorat, ms.).
- Embick–Noyer 2007 = D. Embick, R. Noyer, *Distributed Morphology and the Syntax-Morphology Interface*, în G. Ramchand, C. Reiss (eds), *The Oxford Handbook of Linguistic Interfaces*, Oxford University Press, Oxford, 2007, p. 289–324.
- Embick–Noyer 2001 = D. Embick, R. Noyer, *Movement Operations after Syntax*, în „Linguistic Inquiry”, IV, 2001, nr. 4, p. 555–595.
- Emonds 2001 = J. Emonds, *Lexicon and Grammar. The English Syntacticon*, Mouton–de Gruyter, Berlin, 2001.
- Epstein 2002 = S. D. Epstein, T. Daniel Seely, *Rule applications as Cycles in a Level-Free Syntax*, în S. D. Epstein, T. Daniel Seely (eds), *Derivation and Explanation in the Minimalist Program*, Blackwell, UK, 2002, p. 65–82.
- GALR 2005, 2008 = *Gramatica limbii române*, vol. I. *Cuvântul*, vol. II. *Enunțul*, Editura Academiei Române, București, 2005; tiraj nou, revizuit, 2008.
- Giusti 2005 = G. Giusti, *At the Left Periphery of the Romanian Noun Phrase*, în M. Coene, L. Tasmovski. *On Space and Time in Language*, Editura Clusium, Cluj-Napoca, 2005, p. 22–114.
- Goodall 1987 = G. Goodall, *Parallel Structures in Syntax: Coordination, Causatives and Restructuring*, Cambridge University Press, Cambridge, 1987.
- Grosu 1994 = A. Grosu, *Three studies in Locality and Case*, Routledge, London, 1994.
- Halle–Marantz 1994 = M. Halle, A. Marantz, *Some key features of Distributed Morphology*, în „MIT Working Papers in Linguistics”, nr. 21, 1994, p. 275–288.
- Harley–Noyer 1999 = H. Harley, R. Noyer, *‘Distributed Morphology’*, în „Glot International”, IV, 1999, nr. 4, p. 3–9.
- Hooper–Traugott 2003 = P. Hopper, E. Traugott, *Grammaticalization*, Cambridge University Press, Cambridge, 2003.

- Kayne 1994 = R. Kayne, *The Antisymmetry of Syntax*, MIT Press., Cambridge Massachusetts, 1994.
- Kayne 1999 = R. Kayne, Prepositional Complementizers as Attractors, în „Probus”, XI, 1999, nr. 1, p. 39–73.
- Kennedy 2002 = C. Kennedy, *Comparative Deletion and Optimality in Syntax*, în „Natural Language and Linguistic Theory”, XX, 2002, p. 553–621.
- Lechner 2004 = W. Lechner, *Ellipsis in Comparatives*, Walter de Gruyter, Berlin, 2004.
- Lobeck 1995 = A. Lobeck, *Ellipsis. Functional Heads, Licensing and Identification*, Oxford University Press, New York–Oxford, 1995.
- Merchant 2001 = J. Merchant, *The Syntax of Silence. Sluicing, Islands and the Theory of Ellipsis*, Oxford University Press, New York–Oxford, 2001.
- Molnar–Winkler 2010 = V. Molnar, S. Winkler, *Edges and gaps: Contrast at the interfaces*, în „Lingua”, CXX, 2010, p. 1392–1415.
- Neamțu 2007 = G. G. Neamțu, *Teoria și practica analizei gramaticale. Distincții și ... distincții*. Ediția a II-a, Editura Paralela 45, Pitești, 2007.
- Pesetsky–Torrego 2001 = D. Pesetsky, E. Torrego, *T-to-C Movement: Causes and Consequences*, în M. Kenstowicz (ed.), *Ken Hale: A Life in Language*, MIT Press, Cambridge Massachusetts, 2001, p. 355–426.
- Pesetsky–Torrego 2004 = D. Pesetsky, E. Torrego, Tense, Case, and the Nature of Syntactic Categories, în J. Guéron, J. Lecarme (eds), *The Syntax of Time*, MIT Press, Cambridge Massachusetts, 2004, p. 495–537.
- Pesetsky–Torrego 2006 = D. Pesetsky, E. Torrego, Probes, Goals, and the Nature of Syntactic Categories, în Y. Otsu (ed.), *Proceedings of the Seventh Tokyo Conference on Psycholinguistics*, Hituzi Syobo Publishing Company, Tokyo, 2006, p. 25–60.
- Pomian 2008 = I. Pomian, *Construcții complexe în sintaxa limbii române*, Editura Paralela 45, Pitești, 2008.
- Rizzi 1997 = L. Rizzi, *The Fine Structure of the Left Periphery*, în „Haegeman”, 1997, p. 281–337.
- Roberts–Roussou 2003 = I. Roberts, A. Roussou, *Syntactic Change. A Minimalist Approach to Grammaticalization*, Cambridge University Press, Cambridge, 2003.
- Sornicola 1996 = R. Sornicola, *Topic, Focus and Word Order*, în K. Brown, K. Miller, *The Concise Encyclopedia of Syntactic Structures*, Cambridge University Press, Cambridge, 1996, p. 331–339.
- Uriagereka 1999 = J. Uriagereka, *Multiple Spell-Out*, în S. Epstein, N. Hornstein (eds), *Working Minimalism*, MIT Press, Cambridge Massachusetts, 1999, p. 251–282.
- Gelderen 2009 = E. van Gelderen, *Renewal in the Left Periphery. Economy and the Complementiser Layer*, în „Transactions of the Philological Society”, CVII, 2009, p. 131–195.
- Wilder 1995 = N. Wilder, *Antecedent-containment and ellipsis*, în „FAS Papers in Linguistics”, IV, 1995, p. 132–165.
- Winkler 2005 = S. Winkler, *Ellipsis and Focus in Generative Grammar*, Mouton–de Gruyter, Berlin–New York, 2005.

GRAMMATICAL RELATIONS AND LINERIZATION: ÎN AFARĂ CĂ/ÎN
AFARĂ DE/ÎN AFARA
(Abstract)

The paper focuses on the syntactic status of three Romanian linking devices, **în afară că/în afară de/în afara**, which are used in generating addition (**in addition to**) and exception adverbials (**except**), as well as on the implications that the analysis of these segments have on various current theories. For Minimalism, any derivation goes through a hierarchical process of compilation before being linearized at Spell-Out. Uriagereka’s (1999) Multiple Spell-Out hypothesis, and Chomsky’s (2000, 2001) Phase Theory reveal significant insight into the treatment of Romanian addition and exception

adverbials. The paper argues in favour of parametrised derivations for Romanian adverbials, showing that the PPs and the non-finite CPs originate from a single source despite the heterogeneous syntactic output.

Cuvinte-cheie: *derivare, Minimalism, trăsături, contrast.*

Keywords: *derivation, Minimalism, phases, features, contrast.*

*Cluj-Napoca, Piața Mihai Viteazul, 33/12
duma_melania@yahoo.com*